

Dr. Helgi Pjeturss:

EKKI ÓFYRIRSJÁANLEGT

I.

Fróðleg þótti mér þessi grein í Morgunblaðinu í dag, sem heitir „Hver sigraði í styrjöldinni?“, og þýdd er úr Bandaríkjatímaritinu „Current History“. Og athyglisverðust þó þessi orð í greinarlokinn: „Nema hið ófyrirsjáanlega komi fyrir, litur út fyrir að það þurfi ennþá eitt heimsstríð til þess að gera út um það, á hvaða grundvelli samstarf þjóðanna á að byggjast í framtíðinni: Samband sósíalistískra Sovjet ríkja eða Bandaríki heimsins.“

Það virðist ekki efamál að hinn vitri greinarhöfundur virðist helst telja 3. heimsstyrjöldina vísa. En mæla vil jeg móti því, að ófyrirsjáanlegt sje hvað gæti komið í veg fyrir hana. Því að jeg hygg að með vissu megí segja hvað það er. Nokkur ný þekking þarf að koma fram, og er raunar nokkurt upphaf þeirrar þekkingar nú þegar orðið. Mundu þau nýju vísindi taka mjög skjóttum þroska, ef undir það upphaf væri tekið. Mundi þá skamt til þess, að jafnvel mætti kalla homo sapientior í stað homo sapiens, (eins og nafn mannkynsins í dýrafræðinni nú er. Sapientior: betur skynsemi gæddur, vitrari).

En takist ekki að afstýra 3. heimsstyrjöldinni, virðist mér ólíklegt að mikið mundi verða að ræða um samstarf þjóða upp úr því. Allmiklar líkur eru til þess, að sú styrjöld mundi leiða til fullkomins niðurfalls menningarinnar. Að því er þeir segja, sem helst mega teljast dómberir, er eyðileggingarmáttur hernaðartækninnar, nú þegar orðinn svo mikill að algerlega mætti á skammri stundu leggja í rústir stærstu borgir jarðarinnar, New York og London,

og ekki einungis það, heldur jafnvel valda manndaða svo miklum, að tugum milljóna skifti.

II.

Það þarf að líta á allt þetta mál frá sjónarmiði náttúrufræðinnar meir en gert hefir verið. Það þarf að átta sig á hinum tveim stefnum framvindunnar. Styrjaldirnar eru helstefnueinkenni, og meðan helstefnan ræður, getur ekki orðið endir á öfriði öðruvísi en þannig, að mannkynið lifði undir lok. Annað einkenni helstefunnar eru slysin. Hjer á landi hafa slysin á þessum síðustu tímum verið í ljótasta lagi. Þarf ekki annað en minna á það hve hörmulega 3 smábörn hafa látið lífið á nokkrum dögum, tvö drepin á götu úti, en hið þriðja kafnað í mykjuhaug. Svo ömurleg slys mundu ekki eiga sjer stað hjá íslenskri þjóð sem væri farin að átta sig á mannkynshlutverki sínu. En það væri sama sem upphaf hinnar nauðsynlegustu stefnubreytingar. Raunar má nú sjá nokkur merki þess, að hin mikla stefnubreyting gæti orðið jafnvel þó að íslenska þjóðin áttaði sig ekki á hlutverki sínu. Virðist mér þar athyglisverðast það sem lesa má í bók eftir enska liðsforingjann Ripley Webb er heitir „A meaning to Life“ (Um tilgang lífsins). Gerir höfundurinn (S. 131) ráð fyrir því, að mannkynið muni, ef til vill, sjá fram á, að frekari framfara verði ekki kostur, án samstarfs þeirra sem byggja jarðstjörnur lengra komnar en vor er. „The threads of man's activities are being drawn to a point where he may see the impossibility of further progress without the co-operation of those

who inhabit worlds more advanced than his own.....“

Orðin „Although unity will be the keynote of the Great Newness“ (á sömu bls.), benda einnig til nokkurs skyldleika við hugsun Nýals, þó að allmiklu þokulegar sje að orði komist.

Bækur Webbs eru allmikið lesnar og miklar líkur til að fleiri komi, og virðist mega gera sjer nokkrar vonir um, að þar kunni að koma fram þessi aðalhugsun um samband mannkyns vors við fullkomnari mannkyn á öðrum jarðstjörnum alheimsins, svo aukin og endurbætt, að duga mundi til framfarahorfs. Mundi þar óefað greiða fyrir, ef nokkur hundruð manns hjer á landi hefðu mikinn hug á því, að svo gæti orðið.

Helgi Pjeturss.

E.S. í bók minni „Þónýall“ s. 253, hefir misritast Webbs f. Webb.

H. P.

SALOMONSDÓMUR.

Fyrir nokkrum árum kom kona á fund Ibn Saud konungs í Saudi-Arabíu, og kærði það fyrir honum, að maðurinn sinn hefði verið drepinn. Það vildi þannig til, sagði hún, að hann stóð undir döðlopáha, en einn af þjónum konungsins var uppi í pálmannum. Hann datt niður, maður hennar varð undir og beið skjótan dauða. Og nú vildi hún að þjónum yrði refsad með lífláti fyrir þetta. Konungur spurði hvort hún vildi ekki alveg eins fá fjeður, en hún var nú ekki á því, lögin segðu að sá, sem banaði mann, hefði fyrirgert lífi sínu. — „Það er alveg rjett“, mælti konungur, „og jeg verð auðvitað að framselja þennan mann til lífláts svo að þætt sje fyrir dráp bónda þíns. En það er mitt að ákveða hvernig aftakan skuli fara fram. Þess vegna mæli jeg svo fyrir að hann skuli bundinn á höndum og fótum og lagður undir pálmann þar sem slysið varð. Og svo áttu að klifra upp í pálmann og láta þig detta ofan á hann, svo að hann lifði sama dauðdaga og maðurinn þinn“. — Þegar ekkjan heyrði þetta, var hún fús á að taka fjeður fyrir mann sinn.

